

Dr. Sipos Péter*

Ha többeknek végzik, jegybanki engedély kell a bizalmi vagyonkezeléshez

A bizalmi vagyonkezelés során a megbízó – pl. családi, vállalati – tulajdonát vagy jogát időlegesen átadja valakinek, aki azt díj fejében neki vagy kedvezményezettje számára kezeli. Az MNB engedélyezése és felügyelése miatt nagyon nem mindegy viszont, hogy a vagyonkezelő egyetlen alkalommal vagy többször is vállalkozik-e a feladatra. Szempontok egy itthon nyolc éve létező tevékenység kapcsán.

A vagyontervezési, vagyonkezelési lehetőségek között egyre ismertebbé és elterjedtebbé válik az új Polgári Törvénykönyvben (Ptk.) szabályozott bizalmi vagyonkezelés. Ennek alapja egy háromoldalú jogviszony, amelyben a vagyonrendelő, a bizalmi vagyonkezelő és a kedvezményezett vesz részt.

A polgári jogi rendelkezések meglehetősen rugalmasak, a vagyonrendelő a tulajdonát képező bármely dolgot, illetve őt megillető jogot vagy követelést is bizalmi vagyonkezelésbe adhat. A bizalmi vagyonkezelőt ezeknek a kezelésével bízta meg, amelynek ellátásáért a vagyonrendelő díjat fizet. A kezelt vagyon tulajdonjoga átszáll a bizalmi vagyonkezelőre, aki azt köteles a saját nevében egy harmadik személy, a kedvezményezett javára kezelni.

A kezelt vagyon elemeinek sokszínűségéből is következik, hogy a bizalmi vagyonkezelés alkalmazására sokféleképpen, különböző okokból kerülhet sor. Meglepő lehet, de nem csak üzleti céllal gazdasági társaságok között, hanem családtagok között is létrejöhet a családi vagyon egyes elemeinek kezelésére bizalmi vagyonkezelési jogviszony. Minden esetben célszerű előre tisztázni, hogy a Ptk. szerinti szerződés megkötésén (illetve kivételes esetben, ha a vagyonrendelő és a vagyonkezelő személye megegyezik, a vagyonrendelő közokiratba foglalt egyoldalú nyilatkozatának megtételén) kívül van-e egyéb teendője, akár engedélyezési vagy más kötelezettsége a bizalmi vagyonkezelési jogviszony leendő szereplőinek, különösen a bizalmi vagyonkezelőnek.

Ennek átgondolására érdemes először a – bizalmi vagyonkezeléshez hasonlóan a tágabb értelemben vett vagyonkezelési típusú tevékenységek közé sorolható – befektetési alapkezelést és a portfóliókezelést megvizsgálni. E szolgáltatásokat csak meghatározott típusú intézmények – mindkét esetben a befektetési alapkezelő, utóbbi esetében a befektetési vállalkozás és a hitelintézet is – külön tevékenységi engedély birtokában végezhetik, hasonlóan az ugyancsak engedélyhez kötött pénzügyi szolgáltatások nyújtásához, vagy a biztosítási- és pénztári tevékenységekhez.

A tevékenységi engedélyek nélkül az adott tevékenység nem kezdhető meg. Az engedélyeket a Magyar Nemzeti Bank (MNB), mint felügyeleti hatóság adja ki. Több felügyelt szektor szabályozásában közös vonás, hogy az egyes szolgáltatások, tevékenységek csak abban az esetben engedélykötelesek, ha azokat rendszeres gazdasági tevékenységként, illetve üzletszerűen kívánják végezni.

Ezekben az esetekben a Ptk.-ban szabályozott egyes polgári jogi szerződések (pl. biztosítási, hitel- vagy kölcsönszerződés) alapján nyújtott szolgáltatási tevékenységek végzésének kereteit és feltételeit egy külön jogterület, a pénzügyi közvetítőrendszer joga határozza meg.

A magánjogi rugalmas előírásokhoz képest szigorúbb közjogi szabályozás célja elsősorban a pénzügyi közvetítőrendszer átlátható és hatékony működésének biztosítása. Ezen túl a rendszer részét képező személyek és szervezetek prudens működésének elősegítését, az említett szereplők által nyújtott szolgáltatásokat igénybevevők érdekeinek védelmét, valamint a pénzügyi közvetítőrendszerrel szembeni közbizalom erősítését szolgálja.

A bizalmi vagyongazdálkodókra a polgári jogon kívüli további rendelkezések a fentiekhez hasonló szabályozási logikát követik. Ennek eredményeként született meg 2014-ben a bizalmi vagyongazdálkodókról és tevékenységük szabályairól szóló törvény (Bvktv.), amely a pénzügyi szektor egyes ágazati törvényeihez hasonlóan az átláthatóságot, a bizalmi vagyongazdálkodást igénybe vevő vagyongazdálkodók és a kedvezményezettek védelmét, valamint a hatékony ellenőrzést biztosítja. A jogszabály – bár nem tette általános értelemben vett felügyelt intézménnyé bizalmi vagyongazdálkodó vállalkozást és felügyelt tevékenységgé a bizalmi vagyongazdálkodást – az engedélykötelezettség fő kritériumát és feltételeit az előbb említett befektetési-, pénzügyi-, biztosítási- és pénztári szolgáltatásokhoz hasonlóan alakította ki.

Üzletszerűnek akkor minősíti a Bvktv. a bizalmi vagyongazdálkodási tevékenységet, ha a bizalmi vagyongazdálkodó legalább két bizalmi vagyongazdálkodási jogviszony alapján végzi a tevékenységét. Amennyiben tehát a bizalmi vagyongazdálkodást ennek megfelelően egyidejűleg különböző jogviszonyokban szereplő több vagyongazdálkodó részére, rendszeres jelleggel, szolgáltatásként nyújtják, akár azt újabb vagyongazdálkodók számára is elérhetővé téve, akkor csak az MNB által előzetesen kiadott engedély alapján kezdhető meg a tevékenység.

Az engedélyezési eljárás szabályai szinte teljesen megegyeznek a felügyelt intézmények tevékenységi engedélyezési eljárási normáival. A teljesítendő engedélyezési feltételek pedig hasonlóak a befektetési vállalkozások, befektetési alapkezelők tevékenységi engedélyezési előírásaihoz: legalább hetvenmillió forint összegű saját tőke, egyéb pénzügyi biztosítékok, szervezeti, személyi, tárgyi, informatikai és egyéb előírások.

Mindezeket átfogóan bemutatja az MNB [Engedélyezési aloldalán](#) a tőkepiaci szektor, illetve a tevékenységi engedélyek megnevezésű tárgykörök alatt elérhető engedélyezési útmutató. A feltételrendszer ismeretében célszerű átgondolni a bizalmi vagyongazdálkodó vállalkozás alapítását az üzletszerű bizalmi vagyongazdálkodási tevékenység tervezésekor.

A szolgáltatás másik közjogi típusa, a nem üzletszerű, eseti bizalmi vagyongazdálkodás. Ennek lényeges korlátja, hogy nem lehet üzletszerű, rendszeres tevékenység. Egy bizalmi vagyongazdálkodási jogviszonyban szereplő nem üzletszerű bizalmi vagyongazdálkodó nem hozhat létre ennek fennállása alatt újabb bizalmi vagyongazdálkodási jogviszonyt.

A nem üzletszerű típus esetén elegendő utólagosan az MNB részére bejelenteni a tevékenységet. A bizalmi vagyongazdálkodási szerződés megkötését, illetve a közokiratba foglalt egyoldalú nyilatkozat megtételét követő 30 napon belül kell ezt a bejelentést megtenni. Ehhez a Bvktv.-ben előírt nyilatkozatokat (például a nem üzletszerű tevékenységvégzésre,

meghatározott körű büntetlen előéletre, a pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló szabályzat elfogadására vonatkozókat) is csatolni szükséges.

E feltételek részletes ismertetése szintén megtalálható az Engedélyezési aloldalon, az Egyéb engedélyek, bejelentések cím alatt. A bejelentés után az MNB nyilvántartásba veszi a nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelési jogviszonyt, annak szereplőit, és erről hatósági bizonyítványt állít ki.

Az MNB a bizalmi vagyonkezelési jogviszonyok nyilvántartásba vételi eljárásakor vizsgálja, hogy az adott konstrukció megfelel-e a nem üzletszerűségi kritériumoknak. Így akár egy szerződésben szereplő több vagyonrendelő esetén is felmerülhet, hogy valójában nem több bizalmi vagyonkezelési jogviszony formálisan egy szerződésbe foglalásáról van-e szó. Az egyszerű bejelentéshez kötött nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelés nem irányulhat az üzletszerű bizalmi vagyonkezelés összetett követelményrendszerű engedélyezésének a megkerülésére.

Ha a többes vagyonrendelési konstrukció egymástól független vagyonrendelők – akár későbbi, folyamatos – belépését tenné lehetővé, akik számára a bizalmi vagyonkezelő a szolgáltatását nyújtaná, akkor azt már csak üzletszerű bizalmi vagyonkezelés keretében, engedély birtokában teheti meg.

A többes vagyonrendelés nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelési keretek között előfordulhat például a családtagok meghatározott vagyonának egy jogviszonyban történő bizalmi vagyonkezelésével, vagy egy gazdasági társaság tulajdonosainak a gazdasági társaságban fennálló tulajdoni részesedésének bizalmi vagyonkezelésére irányuló jogviszony során.

A bizalmi vagyonkezelés, illetve a bizalmi vagyonkezelői tevékenység megkezdése előtt elsősorban tehát fontos meghatározni, hogy fennáll-e majd az üzletszerűség, amely szerint a bizalmi vagyonkezelő vállalkozásnak szükséges benyújtani az MNB-hez az engedélyezési kérelmet, vagy a vagyonkezelőnek megtenni a bejelentést.

* A szerző a Magyar Nemzeti Bank Tőkepiaci engedélyezési osztályának vezetője

„Szerkesztett formában megjelent a Világgazdaságban 2021. szeptember 13-án.”